

TREBĂ BUNA A RDEALULUI

Dlui Hiesiu Victor NAGY
Szatmár m.

Editor responsabil:
Prof. Dr. EMIL HAȚIEGANU
Redactor responsabil:
GH. V. GIURGIU

A MAGYARORSZÁGI ROMÁNOK SZÓCSOVÉ
ORGAN DE AFIRMARE AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: KOLOZSVÁR STR. DEÁK FERENC 36.
TELEFON: 17-49 Căsuța poștală Nr. 3.

Costul abonamentului:
1 lună: 2.50 pengő; 3 luni 7.20 pengő;
6 luni: 14.40 pengő; 1 an: 28.80 pengő.

Președintele Roosevelt a anunțat modificarea neutralității

— **Importante întrevederi cu reprezentanții partidelor politice la Washington** —

Intenția președintelui Roosevelt de a suspenda legea neutralității întâmpină oarecare greutate din partea cercurilor conducătoare americane. De aceea se pare că președintele Roosevelt a renunțat la ideea inițială și în loc să dispună scoaterea din vigoare a legii, se va mulțumi cu anumite modificări, mai mult sau mai puțin esențiale, care vor

fi aduse legii.

Reprezentanții partidelor politice, precum și numeroși senatori și deputați americani au fost reuniți la Washington pentru a fi consultați în prealabil asupra problemelor care se pun inevitabil în urma modificării legii neutralității, pe care președintele Roosevelt a anunțat-o încă din prima consfătuire.

INTREVEDERILE DE

WASHINGTON, 8. (DNB). — Președintele Roosevelt a avut Marți înainte de masă o consfătuire cu d-nii Hull ministru de externe, Wallace vicepreședinte, Harry Hopkins și cu 8 membrii ai Camerei deputaților și

LA WASHINGTON

ai Senatului. Cu acest prilej s'a discutat problema modificării legii neutralității. D. Barkley conducătorul grupului democrat al Senatului a declarat că consfătuirile vor continua și în cursul zilei de Miercuri. (MTD).

PREȘEDINTELE ROOSEVELT A ANUNȚAT MODIFICAREA LEGII NEUTRALITĂȚII

WASHINGTON, 8. (DNB). — Se comunică oficial că președintele Roosevelt a declarat în fața conducătorilor partidelor parlamentare că dorește modificarea legii neutralității în sensul că vasele comerciale americane să fie înarmate și să fie îngăduit acestora să navigheze în porturile statelor beligerante și în zonele de războiu. (MTI).

Atacul în sectorul Honvezilor

Atacul forțelor aliate, cari luptă în contra Sovietelor, progresa într'un ritm din ce în ce mai pronunțat. În cursul acestor acțiuni, au obținut rezultate într'adevăr extraordinare. Vechiul front al inamicului este pe punctul de a fi frânt de întreaga sa întindere.

În partea de Sud a sectorului cuprins între Nipru și Doneț, inamicul caută să-și degajeze forțele, prin transporturile efectuate pe Marea de Azov.

Datorită situației generale, frontul sovietic din fața trupelor maghiare deasemenea s'a prăbușit și inamicul a început să se retragă. Mici fracțiuni de honvezi, au ocupat imediat câteva puncte mai importante situate pe malul răsăritean al Niprului.

Forțele noastre aeriene bombardează în mod sistematic comunicațiile inamicului aflat în retragere.

„Agresiunea sovietică din 1939 a continuat împotriva Finlandei până azi...”

afirmă guvernul din Helsinki în nota de răspuns adresată guvernului englez

HELSINKI, 8. (MTI). — Nota de răspuns a Finlandei care a fost remisă guvernului englez prin mijlocirea Suediei, conține între altele următoarele:

„La 30 Noembrie 1939 Uniunea Sovietică a atacat Finlanda fără nici un motiv și fără a fi fost provocată. La 14 Decembrie 1939 Societatea Națiunilor în baza articolului 16 din pactul S. N. a calificat Rusia Sovietică drept agresor și a exclus-o din sânul ei. Marea Britanie a făcut parte dintre acei cari au adus această hotărâre. De atunci Finlanda, părăsită de toți, a trebuit să continue războiul și niciodată nu s'a pus întrebarea că în ce formă să fie determinată puterea agresor să repare consecințele atacului neprovocat. La 12 Martie 1940 Finlanda a fost silită să semneze pacea dictată de Moscova, în urma căreia a trebuit să renunțe la o bună parte din teritoriile naționale.

În scurt timp după semnarea condițiilor de pace, Sovietele au început o politică deantaj fără nici o menajare împotriva Finlandei. Guvernul sovietic s'a amestecat în treburile interne din Finlanda. La 22 Iunie 1941 forțele sovietice au început din nou ostilitățile și au început să bombardeze vasele de războiu și fortificațiile finlandeze.

La 23 Iunie ziarul „Pravda” a scris că

„finlandezii trebuiesc stârpiți de pe suprafața pământului”. La 25 Iunie 1941 agresiunile s'au transformat într'un atac militar regulat îndreptat împotriva numeroaselor obiective finlandeze. Finlanda devenind din nou obiectul unor agresiuni armate, până la 1 Iulie 1941 n'a recurs la o apărare activă.

Deci agresiunea începută împotriva Finlandei la 30 Noembrie 1939 a continuat și de atunci, fără întrerupere sub diferite forme. Lupta Finlandei împotriva agresiunii este deci o auto-apărare.

Uniunea Sovietică a construit importante baze în teritoriile finlandeze ocupate în 1939. Aceste baze au fost amenajate pentru a corespunde operațiunilor militare sovietice în-

dreptate spre Occident. O apărare eficace a fost posibilă numai prin pătrunderea trupelor finlandeze în aceste teritorii.

În afară de aceasta trebuie remarcat că populația regiunilor situate dincolo de vechile frontiere nu este de origine rusă, ci după statistica sovietică din 1930 peste 90% din teritoriile situate dincolo de frontierele răsăritene, formează zone finlandeze.

Uniunea Sovietică a promis populației finlandeze că va respecta dreptul de autodeterminare. Sovietele n'au respectat această promisiune făcută la Tartu. Nota de răspuns finlandez se încheie cu următoarea declarație:

„Finlanda își continuă războiul defensiv fără a avea vre-o obligațiune politică, dar e recunoscătoare pentru faptul că de astădată nu este silită să lupte singură. Finlanda nu poate concepe de ce se simte Anglia îndreptățită, sau silită să trateze Finlanda ca pe un inamic pe față, numai pentru faptul că cu acest prilej Finlanda nu luptă singură împotriva Uniunii Sovietice”.

U. S. A. se înarmează

WASHINGTON, 8. (DNB). — D. Knox ministrul marinei a trimis președintelui Camerei deputaților o adresă prin care cere votarea unui nou credit de 300 milioane dolari pentru construirea vaselor de patrulare și a unui număr de mici vase de războiu.

În motivarea cererii, ministrul marinei a amintit că marina americană nu dispune de o pază suficientă.

În afară de aceasta, un deputat democrat a cerut votarea unui credit de 295 milioane dolari pentru construirea porturilor militare. (MTI).

Comunicat oficial italian

ROMA, 8. (Stefani). — Comunicatul No. 492 al Cartierului general italian: Avioanele engleze au aruncat bombe incendiare și explosive deasupra orașelor Cetania și Licata, fără să provoace pagube. Forțele noastre aeriene au bombardat aerodromul dela Marsa Matruh și obiectivele terestre din sec-

torul Tobruk.

Trupele noastre în sectorul de luptă al Marmariceii au întreprins o activitate de artilerie și de recunoaștere.

Forțele aeriene inamice au zburat în timpul nopții deasupra orașului Tripolis. Bombele aruncate în majoritatea lor au căzut în mare. (MTI).

O serbare ce nu se uită

— 4 Octombrie —

Ziua de 4 Octombrie, an de an, începe să se sărbătorească, în cercuri tot mai largi, la Români Uniți.

E ziua morții pământești, adică a nașterii cerești a Sfântului Francisc, „sărăcuțul” dela Assisi.

În această zi, toți cei dornici de a dobândi iertare nu numai de păcate, ci și de pedepsele cuvenite pentru păcate — și care creștin nu e dornic? — vin să se mărturisească și să se cuminece.

Așa au venit în numita zi și credincioșii din cartierul Joșia de Nagyvárád, unde părinții franciscani au o capelă în mănăstirea lor.

Capela s'a dovedit prea mică pentru marea număr al credincioșilor. Din mulțimea lor reținem frumosul mănunchiu de membre ale Reuniunii Sfânta Maria, în frunte cu președinta de onoare, d-șoara Cornelia Erdélyi, apoi dnele Antonie Pop, V. Vartolomei, V. Chișiu, Cucu, d-șoara V. Pelle ș. a.

Liturghia a săvârșit-o Exc. Sa P. S. episcop auxiliar I. Suci, în sobor cu părintele canonic Ioan Georgescu și păr. profesor Vasile Chirvaiu.

Răspunsurile liturgice le-a dat corul studenților dela Academia Teologică Unită din localitate.

Luând la sfârșit cuvântul, P. S. Sa Episcopul Suci arată tristețea lumii necredincioase moderne, căreia în lipsa lui Dumnezeu, nu i-a mai rămas decât silă de ziua de azi și teamă de ziua de mâine. Ce altă, cu totul, altă față ne prezintă marele pocăit de la Assisi, Sf. Francisc! El a luat ca un adevărat nebun al lui Cristos, din cuvânt în cuvânt sfatul Acestuia: De vrei să fii desăvârșit, vinde tot ce ai și dă săracilor și vei avea comoară mare în ceruri.

Au fost așa de mișcătoare pildele amintite de P. S. Sa din viața marelui sărbătorit. Odată, Frederic II, cel mai iubitor de pompă între împărații Hohenstaufeni, îl chiamă pe „sărăcuțul” dela Assisi la un bachel strălucit în Bari. Mâncări, băuturi alese, cântăreși și cântărețe renumite, dansatori și dansatoare iscusite, nimic din ce putea încânta și desfăta n'a lipsit dela casa și masa împărătească.

În timpul acestei mese, de trei ori în treabă împăratul pe oaspetele său așa de deosebit de toți ceilalți meseni: La ce te gândești, călugăre? (fiindcă sfântul nu se arăta impresionat de nimic din ce vedea, auzea și i se servia.) Și de trei ori răspunde acesta cu simplitatea unui adevărat fiu al lui Dumnezeu că se gândește cât de fericit e tovarășul său care acum îngrijește pe un lepros cași cum acesta ar fi însuși Domnul Cristos; ori cât de fericit e alt tovarăș al său care, tot atunci, slujia cu dragoste creștinească pe niște bieți orfani; ori un frate sihastru care se roagă în vârful muntelui, departe de lume, aproape de Dumnezeu.

Asemenea pilde evocate cu toată căldura sufletului preotesc, luminate și prin atâtea împrejurări actuale se întipăresc adânc în suflete.

O serbare ca aceasta nu se uită.

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

Din ziarul „ȚARA“ aflăm că:

Dl. Olimpiu Boitoș, a publicat un nou studiu: *Slavici și Italia*, despre care scrie d. R. Dăscălescu:

Destinul literar al lui Slavici a fost și este încă destul de ingrat: surghiunit în viață, posteritatea nu i s'a arătat mai curtenitoare. Astăzi încă, mai stăruie prejudecata că nivelul operei lui Slavici nu se ridică mai sus de dăscălime, cu care își împarte astfel, soarta.

Scriitor „neintelectualist“, fără tendințe liberale, aceasta ajunge ca negura din jurul operei lui Slavici să stăruie încă.

Romanul, a întins pânză neagră peste nuvelă. Deacea ignorăm pe Slavici, pe Brătescu-Voinești, de aceia ne place mai mult romancierul minor care nu reușește să ne satisfacă uneori nici cele mai elementare pretenții de literatură.

Slavici e tratat cu îngăduința creditată scriitorilor minori pentru că, opera lui se crede că e deajuns de evaluată, judecată didacticist, cu o etică tradițională a sa, peste care nu se trece.

Cu toate acestea, Slavici rămâne un mare scriitor.

Din imperativul de a se încerca să se repare „eroarea Slavici“ credem, că a luat ființă și editarea în broșură a capitolului Slavici din volumul „Omagiu Profesorului Ioan Lupăș.“

Trimis de Titu Maiorescu în Italia Slavici îi scrie: Eu, Domnule Maiorescu, am înțeles intenția binevoitoare, care v'a făcut să mă sfătuiți să viu în Italia. La urma urzilor, eu sunt un om incult...“

Contactul, cu Italia culturală largesc orizonturile intelectuale, ale scriitorului. Ne-o demonstrează scrisorile către Titu Maiorescu, în cari Slavici dă dovadă de o maturizare a înțelegerii fenomenului artistic, interpretat de astă dată obiectiv critic.

Prima călătorie, cea mai importantă, a făcut-o în anul 1882. Asupra datei celei de a doua planează incertitudinea: se pare că anul 1907 ar fi cel adevărat.

Broșura dlui Olimpiu Boitoș, apărută în excelente condițiuni tehnice, e un omagiu reparat pe care acest distins cărturar ardelean îl aduce memoriei și operei lui Slavici.

Mănăstirea Cozia

Așezată pe valea Oltului, nu departe de eșirea lui din munți, mănăstirea Cozia se desprinde, albă, într'un peisaj măreț. Carpații îi țin de strajă, cu culmile lor înverzite, valea Nucetului o adăpostește parecă, de lumea din afară. Doar Oltul, cu vecinicia lui agitație, aduce o notă de viață în această atmosferă pașnică.

Mănăstirea este de o rară frumusețe, datorită unei armonii arhitectonice cu totul excepționale. Maeștrii cari au clădit-o au avut un simț estetic, o măsură și un bun gust, precum și o cunoaștere a meșteșugului demne de admirat. Nimic nu e forțat, nimic nu e greșit, planul și execuția dau dovadă de adâncă chibzuință și dragoste de frumos, așa cum o aveau mai demult artiștii anonimi cari își uneau eforturile pentru realizarea unui singur gând, clădirea locașului sfânt pentru preamărirea Domnului. Departe de măreția catedralelor din Occident, Cozia, în modestia ei, pare o cetate legendară, plină de farmec și mister, o realizare mai mult decât fericită a primelor influențe bizantine în arhitectonica noastră bisericească.

Clădită de Mircea cel Bătrân în 1386 împreună cu chiliile călugărilor, ea a fost modificată de mai multe ori. Neogoelele, credinciosul Domn a refăcut-o în unele părți și a împodobit-o cu picturi

pe la 1517, iar Constantin Vodă Brâncoveanu, căruia i-a fost dat să încheie gloria Munteniei, sub care artele românești și-au trăit o adevărată renaștere, i-a zidit și zugrăvit pridvorul, păstrat până azi, în anul 1707.

Biserica are forma de cruce greacă, cu brațele egale, cu un pridvor, pronaos, naos și altar. Turlele nu prea înalte, împodobite cu variate motive de sculptură, de inspirație curat bizantină, completează fericit eleganța acestui sfânt lăcaș. Motivele de sculptură se regăsesc deasupra geamurilor, în rozacele cari împodobesc zidul exterior de jur-împrejurul mănăstirii, dealungul stâlpilor dela pridvor, precum și pe capitulele acestora și sunt de aceeași inspirație ca cele întâlnite în catedralele romane din Sud-Vestul Franței, datorite influențelor decorative din Asia Mică.

În mănăstire se găsesc moase picturi, dintre cari cele mai interesante sunt cele din pronaos, cari par să fi fost făcute pe la sfârșitul secolului al XIV-lea. Unele scene, de un desen cu totul primitiv și de o puritate de culori remarcabilă, amintesc minunatele fresce ale lui Giotto, pictate cam cu 80 ani înainte în capela Scrovegni din Padova. În general, puținele picturi păstrate din sec. XIV-lea, te fac să te gândești la o întârziată influență a primitivilor italieni.

Portretele ctitorilor și a celor cari au împodobit biserica, începând cu Mircea

cel Bătrân, împreună cu fiul său Mihail, ținând în mână mănăstirea Cozia și terminând cu cele ale lui Șerban Cantacuzino și ale familiei sale, ultimii restauratori ai Coziei, sunt bine păstrate.

Pridvorul elegant și luminos, clădit și zugrăvit sub Constantin Vodă Brâncoveanu, reprezintă „Judecata de apoi“, cu toată iconografia ei, plină de detalii cari dovedesc bogata imaginație a maeștrilor iconari. Andrei, Constantin și Gheorghe, alături de un realism plin de haz, cum îl aveau doar pictorii din vechile școli flamande.

Chiliile călugărilor cari au fost zidite tot de Mircea cel Bătrân, înconjoară mănăstirea în formă de cetate, căci ele au trebuit să servească dealungul secolelor ca loc de refugiu și de apărare împotriva dușmanilor. Beciurile de o adâncime considerabilă s'au păstrat intacte, deasemeni zidul care e clădit chiar în apa Oltului, întărit cu puternice „contraforturi“ și terminat la Nord și la Sud de două „paraclise“, din aceeași epocă, destul de bine păstrate și ele. Lângă „paraclisul“ de Miazăzi se găsește un pridvor, care domină valea Oltului. El poartă și astăzi numele de „Cerdacul lui Mircea“. Legenda spune că pe acolo a fugit odată războinicul Voevod, pe când îl urmăreau dușmanii.

Cozia a fost locul pe care Mircea cel Bătrân și l-a ales ca să-și doarmă somnul cel de veci.

lei dintâi liturghii. Ingenunchiez smerit la icoana tămăduirei și-mi adun în sdrențele mele câte un picur de lacrimă tescuită din ochi-mi obosiți.

E în după masa primei zile de seminar Poarta care m'a lăsat să intru mai în apropiere e casa Domnului, acumă sper seară s'a închis pentru multă vreme, iar clericii rămân statuete mute pe butucii de lemn, răvășiți prin ograda plină de scârteierile nopții, venită parcă mai curând ca altă dată.

Nu vreau să mai caut nimic în mine, căci mi-e milă de hărbitul meu suflet. Mă plec tăcut și fug de spovedania gândurilor mele. Rătăcesc pe undeva, pe unde nici eu nu știu, dar știu că vreau să ajung. Unde? ... Cât e de zadarnic să mă mai întreb, în vreme ce zidurile clădită odinioară în mine azi sunt năruite. În sufletul meu am un haos, pe care vreau să alung și acolo să te chiem pe tine Doamne... Vină și ajută-mă, căci truda mea zadarnică când în cuvântul și în mâinile tale e tăria.

De azi înainte nu mă voi mai uita pe gaura cheii din ușă, la „libertatea“, ce sdrențuită hânsuiește pe uliți, ci voi rămâne un pelerin în căutarea darului tău Doamne.

IOSIF MORUȚAN

FLORI

din lirica populară

Cine m'a dat dorului
Aibă casa cucului
Și odihna vântului.

Nici vântul țară aleasă,
Nici cucul n'are hodină,
Nici vântul țară lină.

Pe unde merge dorul
Se usucă tot câmpul,
Innegrește sufletul.
Pe unde merge jalea
Se arde toată valea
Și se uscă inima.

Pe unde merge dōrul
Nu poți ara cu plugul,
Că anină plugu'n dōr —
Trag boii, numai nu mor.
Pe unde merg dragostele
Poți ara cu vacile:
Merg vacile rumegând
Și bădica șuerând.

O zi în seminar

Erăgarii anilor de adolescență pășeau au întins un lințoliu gălbui peste praful verii. Teii pe care cândva demult îmi cățaram scrânciobul, se jeluie plecându-și fruntea pleșuvă în țărna și'n bulgării în care îmi clădeam cu multă grijă cetățile neînfrânte. Ograda și zăplazul amintirilor dragi se scânceiesc și apoi plâng în hohote, că a trebuit să le las singure. Din poartă m'am uitat lung în urmă, le-am făcut semn să tacă că nu știu dacă voi rămâne multă vreme acolo departe. Le-am lăsat pe toate în taina vremii, ascunse sub noianul amintirilor și am luat-o la drum, spre cetatea făgăduințelor mele.

Am hânsuit pe drumuri, prin hărtoape și câți picuri de apă nu mi-am stors din trupul meu trudit. Din când în când m'am oprit la câte-o margine de hotar, să-mi odihnesc oasele mele ostenite.

ziat și m'a îmbrăcat în pelerina ei neagră, iar apoi m'a luat de mână și m'a dus cu ea până în zorii dimineții. Scăpat de noapte și de frica ei, m'am luat pe mine și-am fugit mult căci îmi era frică să nu mă mai ajungă odată din urmă.

Smolit de păcura alburie a cerului care s'a strecurat sgomotoasă sub zorii întârziati, m'a oprit ca un cerșetor sub poarta cafenie a seminarului. Ușile-i zăbrelite s'au deschis ca să mă lasă de găzduit, căci prea eram obosit de drum, de trudă zadarnică și de svârcoliri în mocirla vremii.

Aici îmi trec prin față ca un basm, anii cu bucuriile și necazurile lor pe care-i opresc pe unul câte unul, vămuindu-i în ograda asta tănuită. Îi destrăm, îi ghemuiesc iar și-i îngrop apoi în stihurile ce-